

Látástisztulás a bányavakságból Kassán

2017-04-28 - amikassa.sk

A felvidéki hivatásos magyar színjátszásunkban ritkán van olyan esemény, ami színháztörténeti szempontból is jelentősé válik. Szerencsénkre azért van ilyen! Ezek közé tartozik az erdélyi kortárs szerző, Székely Csaba Bányavakság című darabjának színrevitele, amit a komáromi Jókai Színház és a kassai Thália Színház fennállásuk óta először közösen, egy színházi produkcióként mutattak: be Komáromban és Kassán is. A színházaink kezdeményezésének értékét növeli, hogy cselekedetükkel alighanem a szlovákiai magyar-magyar párbeszéd ihletőinek is tekinthetőek, hiszen a Magyar Közösség Pártjának kezdeményezésére Dunaszerdahelyen végre erre is sor került. Messze ható következtetéseket persze ebből most még nem lehet levonni, de annyit talán mégis: mindennapjaink bányavakságból csak a látástisztulás lehet a kivezető út. Hogy a komáromi és a kassai társulat erre képes volt, az annál inkább jelentős, mert nem titok, hogy korábban e két város magyar színháza nem csak vetélytársként, már-már ellenfélként nézett egymásra. A Bányavakság cselekménye a helyhatósági választások előtt egy erdélyi kis faluban játszódik, ahol Ince, a polgármester mindent megtesz pozíciója megtartásáért. Még attól sem riad vissza, hogy feljelentse a konkurenciát jelentő szomszédját, Izsákot. Persze a magyar faluba kiérkező román rendőr nem csak a hungarista Izsák ügyét vizsgálja ki. A látélet azzal szembesíti a nézőt, hogy ebben a teljesen eldugott, az érvényesülésre semmilyen esélyt nem kínáló faluban milyen az emberek mindennapos nyűglődése. Itt a tragikus helyzetekben már csak tehetetlenül vergődnek az emberek. Amíg szerencsésük van, csak szavakkal bántják egymást – mondta Czajlik József a darab rendezője, azt is hozzá téve, hogy a humor bár féktelen és tiszteletlen, de ebben az esetben is mégiscsak emberivé teszi ezt a teljesen kiüresedett, lelketlen létpangást. Ez a tragikomédia mindössze öt szereplős. Incét – Fabó Tibor alakítja, a vetélytársa – Izsák szerepében pedig Tóth Tibort láthatjuk, mindketten a Jókai Színház Jászai-díjas színművészei, Tóth Tibor egyben igazgatója is. A kassai Thália Színház társulatából Izsák lányát- Izabellát Lax Judit, Izsák özvegy unokahúgát Iringót Vasvári Emese játssza, míg a román rendőrt Benkő Géza alakítja – és ahogy már utaltam is rá, a darabot Czajlik József, a kassai Thália Színház igazgatója rendezte.

Mivel a „bányavakság“ bizonyos jegyei a felvidéki magyar valóságunkban is felfedezhetőek – és még erősebben jellemezték a nyolcvankilences rendszerváltozás előtti időszakot –, ezért a darab kassai bemutatója után Fabó Tiborral és Tóth Tiborral azért ültem le beszélgetni, hogy az ő személyes meglátásaik és a színházban betöltött tisztségeiken át leszűrjék tapasztalataik alapján elemezzük a kort.

Induljunk ki ebből a darabból. Milyen a visszhangja? Hogy fogadta a közönség? Milyen visszajelzéseitek vannak?

Fabó Tibor: Elevenbe vágott. Nagyon jó visszhangja van Komáromban és Kassán is.

Tóth Tibor: Ez a darab egy kórkép. Érvényes az elszakított területek bármelyikén. Minden elszakított magyar területnek megvan a maga nyomorúsága. A kisebbségből adódó nyomorúsága. Minden többségi nemzet – ha nem is nyíltan vállalva-, de azért arra odafigyél, hogy elnyomja, hátrányosabb helyzetbe hozza a kisebbséget. Ez látható Kárpátalján, Erdélyben és a Felvidéken is. Ezt szenvedjük mi a rendszerváltás óta is, keményen. Az ebből adódó sztereotípiák mindenhol megtalálhatóak. Elég, ha a munkanélküliségre, az elhanyagolt régiókra gondolunk, és az ezzel járó következményekre: a kilátástalanságra, az ebből adódó konfliktusokra, az alkoholizmus terjedésére stb.

Kinek az ötlete volt, hogy ezt a témát a két színház koprodukcióban vigye színre?

Tóth Tibor: Elsőként nekem fordult meg a fejemben. Mindenesetre, azért Czajliktól is kérdezd meg – és, ha egyet mondunk, akkor rendben van. Itt a kassai közös sajtóértekezleten is elmondtuk, hogy beszélünk a két színház kapcsolatának intenzívebbé tételéről, a sűrűbb előadáscserék lehetőségéről. Végül is én vettem fel az ötletet, hogy lehetne egy kisebb szereposztású darabot koprodukciós előadásként is létrehozni. Amit az elején említettél, az fontos tényező volt, ugyanis hozzám is eljutott az a nézet, hogy a két színház nem csak rivalizál, hanem ellenségeskedés van közöttük. Nos, mi be akartuk bizonyítani, hogy erről szó sincsen. Mi ezzel a kezdeményezésünkkel példát akarunk mutatni a szlovákiai magyar társadalomnak, azt bizonyítani, hogy az együttműködés az egyetlen járható út.

Hogy ez létrejöhessen, abban milyen szerepe volt annak, hogy nektek mindkettőtöknek személyesen is közötök volt a kassai Thália Színházhoz, mint ahogy Czajlik Józsefnek is a komáromi Jókai Színházhoz?

Tóth Tibor: Rengeteg az átfedés. A legfiatalabb nemzedéken kívül nagyon kevés olyan színész van, akinek ne lenne köze mind a két színházunkhoz.

Egy-egy színésznek a kassai és a komáromi színházhoz fűződő személyes kapcsolatát csak azért emelem ki, mert valószínűnek tartom, hogy oda és vissza alapon is működik bennük az emlék és a vágy, hogy egy idő eltelte után újra láthassák a másik helyszínt. Bandor Éva például vezető színésze a komáromi társulatnak, ebben a koprodukcióban nem is szerepelt, de mégis eljött a kassai

bemutatóra, mert ő is itt kezdte a pályáját, és most is itt akart lenni. Mert erről az eseményről is fontos volt számára a személyes élmény.

Fabó Tibor: Igaz a meglátásod. Magamról szólva elmondhatom, hogy ezzel én is így vagyok. Érzelmekkel közelíték a témához. Én az életemből 15 évet hagytam itt a Tháliában. Különböző minőségekben működtem közre a színház létezésében. Nekem mindig az volt a vágyam, hogy a két színház között a lehető legjobb kapcsolat legyen. Ennek ellenére valahogy ez soha nem jött össze. Még akkor sem, amikor mi ketten voltunk a Thália Színház élén.

Mármint te igazgatóként és Tóth Tibor művészeti vezetőként. De miért, mi volt ennek az oka?

Fabó Tibor: Valahonnan mindig bekerült valami homokszem a gépezetbe. Működött, de nem tiszta hangzással. A közös produkció ötlete hallatán ezért belőlem mélyről jövő őszinte megkönnyebbüléssel szakadt fel ez a két szó: no, végre! Külön öröm, hogy sikerült a kivitelezés is. Csak a margóra mondom: logisztikailag is nagyon jól oldotta meg a dolgokat a két igazgató. A részletkérdésekre is odafigyeltek. Itt majdhogynem egy teljesen zökkenőmentes koprodukcióról van szó.

Mennyire lesz folytatható ez a kezdeményezés? – kérdezem ezt azért is, mert mind a két oldalon kis létszámú társulatról van szó. Számolhattok-e ezért évadonként ilyen megoldással is?

Tóth Tibor: Talán lehetne is, de ha évadonként belevágnánk ilyen-, vagy még nagyobb szereplőgárdát felvonultató koprodukcióba, akkor valószínű, hogy drágább lenne a leves, mint a hús. Ha mégis, akkor ez csak nyári próbafolyamattal lehetne megoldható, amikor egyik színházunk sem üzemel. Utána ugyanis az előadásokat már be lehetne osztani, lehetne utaztatni. Meglátjuk, hogy mire leszünk képesek...

Beszéljünk a továbbiakban rólatok. Kezdjük azzal, hogy titeket mi vitt a színházhoz?

Fabó Tibor: Engem a vakszerencse vitt a színház felé. Igaz persze, hogy az amatőr színházi dolgokhoz rengeteg kötődésem volt, de ettől függetlenül – én nem akartam színész lenni. Én zoológus szerettem volna lenni! Közben persze nagyon sokan mégis a színészet felé nyomtak. Még az is felmerült, hogy Rozsnyóról Kassára jöjjenek gimnáziumba, mert itt a jól működő diákszínházi körök valamelyikében szükség lehet rám. Én nem akartam elszakadni a rozsnyói osztálytársaimtól, ezért nemet mondtam rá. Rozsnyón gimnazistaként visszamentem az alapiskolások színházi csoportjába, akikkel a Dunamenti Tavaszon a Ludas Matyi alakításomért díjat kaptam. Bevallom, ez egy kicsit már inspirált, de még mindig nem volt biztos, hogy elindulok a színészi pálya felé. Az érettségi után két vasat tartottam a tűzben. Bejelentkeztem a MATE SZ-hoz /Magyar Területi Színház/ felvételire, de biológiára is jelentkeztem Olomoucra. Mivel a cseh egyetemre nem vettek fel, ezzel minden eldőlt. Két év a komáromi színháznál, majd két év katonaság. A tényleges katonai szolgálat letöltése után visszamentem Komáromba, de onnan 1986-ban áthelyeztek a kassai Thália Színházhoz.

Tóth Tibor: A Tháliába 1988-ban jöttem, de már 1985-ben felvettek a MATE SZ-hoz segédszínésznek. A felvételi vizsgákat akkor még mindkét színház számára Komáromban tartották. A kezdetben nagy kalandor voltam. Sok mindent csináltam. Még disszidálni is akartam, de elfogtak a határon. Utána elvittek katonának. Ezt követően már egyre erőteljesebben úgy éreztem, mégis csak a színház az, ami engem a legjobban foglalkoztat. Csakhogy, a nyolcvanötben tett felvételi vizsga már nem volt érvényben. Gyüre Lajos, a Thália Színház művészeti vezetője viszont felajánlotta, hogy legyek a színház technikus,

idővel majd meglátjuk, hogy milyen lehetőségek adódnak. Láttak bennem valamit, mert nemsokára már statisztáltam, majd segédszínész lettem, sőt: másodjára már a színművészeti főiskolára is felvettek. Lengyel Feri bácsi unszolására jelentkeztem másodszor. Ő nem hagyott békét, mondván: ha valamit el akarsz érni ezen a pályán, akkor a képzésre is szükség van! Jó hogy hallgattam rá. Nekem alapiskolásként ők voltak a nagybetűs színészek. Nem a magyarországiak, mert azokat nem láttam. Nekem Csendes Laci, Várady Béla, Gyurkovics Misi bácsi meg László Géza voltak a színészek. Gyerekként mi őket csodáltuk. A pozsonyi Színművészeti Főiskola elvégzése után 1995-ben én vissza is jöttem ide.

Valójában mindketten nem sokkal a 89-es rendszerváltozás előtt kezdtétek meg színészi életeteket a kassai Tháliában. Hogyan emlékeztek vissza: milyen volt bentről a tojás?

Fabó Tibor: Mikor a tényleges katonai szolgálat letöltése után visszamentem Komáromba, közölték velem, hogy az én státuszom Kassán lesz. Ennek nagyon megürültem. Már csak azért is, mert rozsnyói származású vagyok, és így többet lehetek majd otthon. Ez volt az egyik ok. A másik: ha az ember a színházhoz kerül – és van egy kis affinitása ehhez – az bizony felér egy fertőzéssel! Hogy aztán ez mennyire terjed el az emberben – ez már egy másik dolog, mint ahogy az is, hogy mennyire esik ennek áldozatául. Mert ugye sokan voltak, akik belekóstoltak, de mégis itt hagyták. Rengetegen! Sorolni lehetne a neveket. No, de ami engem illet: annak ellenére, hogy segédszínésznek voltam felvéve, szinte a kezdettől fogva mindent csináltam. Ehhez a fiatalos hév meg is volt bennem. A kulisszatologatástól a kellékes feladatain át a sűgőig mindent elvállaltam, ha megkértek rá. A színházi élet mozgalmassága és szabadsága volt, ami hajtott. Még most – több mint harminc év után – is van a lelkem mélyén ebből a lelkesedésből.

Mikor érezted úgy, hogy befogadott a társulat?

Fabó Tibor: A MATE SZ – nál nehezebb volt a helyzetem. A komáromi társaság tartózkodóbb volt. Főleg egy kezdővel szemben. Itt Kassán más volt a helyzet – jöllehet, itt is megvoltak a belső ellentétek. Én egy dologhoz tartottam magam: nem akartam senkihez tartozni, elköteleződni. Próbáltam ezt megőrizni, és ez később nagyon is jól jött, annak ellenére, hogy egyes időszakokban a helyzet nem volt rózsás.

Milyen feladatokkal bíztak meg ilyen körülmények között?

Fabó Tibor: Az első lubickolásom a Liliomfiban a kis Franz volt. Ezt nagyon szerettem. De azt is hangsúlyoznom kell, hogy szinte minden darabban benne voltam, 1986-tól egy egész évtizeden át. Darina Poldaufová idejében volt az első eset, hogy azt mondta: most csak két darabban számol velem.

Gondolom, hogy a ti színházi és polgári életetekben is az egyik legmeghatározóbb esemény az 1989-es rendszerváltozás volt. Milyen helyzetben talált titeket ez a „bársonyos forradalom”? Ha jól emlékszem, akkor Gyüre Lajos irányította a kassai Tháliát.

Tóth Tibor: Igen, de őt nem igazgatónak, hanem művészeti vezetőnek hívták, hiszen a Thália akkor még Komáromhoz tartozott, és a MATE SZ igazgatója Takáts Emőd volt. Persze a művészeti vezető feladatai itt Kassán felértek egy igazgatói megbízatással.

Fabó Tibor: Akkoriban én már nagy szamiszdatos voltam. Mikor a lényegi változások megkezdődtek Pozsonyban voltam a magyar ifjúsági klubok gyűlésén. Azért röffentünk össze egy páran, mert ekkor Prágában már történtek az események. A stratégiát beszéltük meg, azt hogy miként viszonyuljunk a kialakult helyzethez. Én roppantul örültem, hogy történik valami, persze korántsem volt még biztos, hogy sikerülni is fog. A remény viszont

bennem is élt. Mikor elindult a bársonyos forradalom, én is teljes mértékben azonnal kulcsörgető lettem.

Tóth Tibor: Prágából a dolgok lefutása Pozsonyon át Kassára mindössze egy-két napig tartott. Itt Kassán is kimentünk az utcára. Először a Felszabadulási-téren találkoztunk. Én is ott voltam, noha itt – a színházon belül – néhányan azt tanácsolták, hogy nekünk azért nem kellene kimenni. Főleg a pártelnöknek, meg a szakszervezeti elnöknek, de a művészeti vezetőnek is ez volt a véleménye. Gyüre a kritikus napokban valahogy el is tűnt. Azt mondták, hogy valamilyen bélyeggyűjtői konferenciára ment Prágába.

Aminek ránézve komoly következménye is lett...

Fabó Tibor: Igen, mert lemondattuk.

Ez hogyan történt?

Tóth Tibor: Már a bársonyos forradalom előtt megkezdődtek az előkészületek a kassai Thália megalakítása 20. évfordulójának a megünneplésére. Az előre meghirdetett ünnepi konferenciát már a forradalom kellős közepén rendeztük meg. Az egész rendezvény egy forrongó nagy népgyűlésé alakult át. Itt teljesen felszabadult minden gát, nyíltan kimondtak minden sérelmet, néhány esetben nyomdafestéket sem tűrő dolgok is elhangzottak. Ezek óhatatlanul a művészeti vezetőt is érintették, és Gyüre ezért az ezt követő szűkebb társulati ülésen – melyre a komáromi vezérkar is lejött Takáts Emőd igazgatóval az élen – lemondott.

Úgy tudom, hogy akkor legtüzesebben ti, a fiatal színészek fogalmaztatok...

Tóth Tibor: Igen, mert a változtatási vágy alighanem bennünk volt a legnagyobb. Éreztük annak a lehetőségét, hogy a jövőképünket a saját hozzájárulásunkkal alakíthatjuk ki. Hittünk abban, hogy itt is olyan alkotói szabadság lesz, mint a nyugati államokban. Meg leszünk becsülve, és a jövedelmünk is olyan lesz, mint ott. Minden vágyunk, kimondott óhajunk a színház függvényében történt.

Bennetek, a fiatalokban okkal volt így, de talán annak is volt oka, hogy az idősebbekben – akik megélték már egy s más – az aggodalom is felerősödött, mert ők nem hitték el, hogy a rendszer megváltozhat...

Fabó Tibor: Bennük mindenképpen nagyobb volt a félelem. Nem akarok most neveket mondani, de olyan is volt, hogy beszaladt a színházba és azt kérdezte tőlünk: „Most akkor engem le fognak lőni, vagy fel fognak akasztani?”

Tóth Tibor: Béci bácsi, Várady Béla volt ez. Bejött szegény a színházba és a szemünkbe nézve mondta: „No, itt vagyok. Akasszatok fel!” Ő párttag volt, a színházi pártalapszervezet elnöke. „Szó sincs erről Béci bácsi. Nyugodjon meg, igyon meg egy borovičkát!” – mondtuk neki. Ártatlan balekok voltak ők már ekkor. No jó, nem mindenki. A színházbeliek viszont igen!

Mindebbe aztán váratlanul – vagy nem is annyira váratlanul – belejátszottak a romániai események is...

Fabó Tibor: Igen, átfolytunk a forradalomból a romániai eseményekbe. Az eufória tovább fokozódott, amikor a televízióban itt néztük Ceausescunak a kivégzését. A Thália lett a központ, innen irányítottuk az adománygyűjtést az erdélyiek megsegítésére.

Tóth Tibor: Minden felpezsdült. Itt voltunk karácsony előttől egészen az új évig. Az első kamionnal a segélyszállítmányt én vittem Aradra Reiter Gézával, a másodikat pedig Fabó Tibor.

Fabó Tibor: Rudolf Schuster – a későbbi államfő – is bejött akkor hozzánk. Láta, hogy egyfolytában csörög a telefonunk, mert az emberek segíteni akartak. Nem szólt semmit,

elment és azzal jött vissza, hogy intézett nekünk egy másik telefonvonalat is. Ez nagy segítség volt akkor!

Ezek lefutottak, de utána el kellett kezdeni újra a színházcsinálást. Ez hogyan történt?

Tóth Tibor: Beke Sándor, a kassai Thália megalapítója 89-ben vendégként megérkezett arra a forradalmi hangulatú jubileumi konferenciára. Ő valójában ezáltal csöppent bele az itteni rendszerváltozásba. Illyés Lélekbúvárját Rencz Antal rendezésében még bemutattuk. Ezt még Gyüre vezényelte le. Aztán Platon Bakernek kellett volna rendeznie az Esőcsináló darabot, de ez meghiúsult. Beke lett megkérve később, hogy rendezze meg. Ebben a darabban Komáromból Boráros Imre játszotta a főszerepet a feleségével együtt. Itt, ekkor Kolár Péter már képen volt, mint a Thália jövődöbeli igazgatója. Komáromnak viszont még nem volt igazgatója. Ők Bekét keresték meg, hogy vállalja el. Beke igent mondott. Ez volt a személyi feltétele annak a későbbi történelmi fontosságú eseménynek, hogy a Beke-Kolár közös akaratának köszönhetően végre önállósulhatott a kassai Thália Színház. Nekünk ebben hivatalosan nem volt részünk, ezt már ők intézték.

Az már egy újabb fejezet, hogy Vladimír Mečiar kezdeményezésére Szlovákiai is önállósult, és önállósulhatott a kassai Thália Színház is. Csakhogy később Mečiar a színházak irányításában bevezette az identitúrát, ami gyorsan megszüntette a színházak önállóságát, mert ezzel több kulturális intézmény igazgatását vonta egy kalap alá. Mivel Kolár Péter ez ellen tiltakozott ezért kegyvesztett lett és menesztették. A Thália megmentése végül is rátok hárult, mert Fabó Tibor lett a kinevezett igazgató Tóth Tibor pedig a művészeti vezető.

Fabó Tibor: Kolárt 1995-ben váltották le. Kilencvenkettőtől én a művészeti vezetője voltam. Nem lehetett hagyni a színházat. Valakinek vállalnia kellett közülünk, hogy a helyére lép. Engem 1996-tól neveztek ki igazgatónak. Én azt mondtam, hogy addig az ideig, míg ki nem derül, hogy mire megy ez a játék, elvállalom. Azzal kezdték, hogy elvették a vagyontárgyainkat. A buszt, a mikrobuszt, a műszaki kocsit. Ezeket innenől kezdve mind az a kilenc kulturális szervezet használta, mely az indentatúra irányítása alá tartozott. Menetközben persze mi is használhattuk, de erre külön engedélyt kellett kérni. A pénz is egy kasszába folyt be, ők osztották le fentről. Mindent kérvényezni kellett. Nem értették, hogy a színháznak miért van napi szinten szüksége bizonyos pénzösszegre, például a főpróbahéten, a mikor ezt kell venni, azt kell venni. Csak a bérelszámolónkat hagyták meg és a titkárnőt. A gazdasági osztályunkat megszüntették. De ez csak az egyik oldal. Ideológiailag is befolyásolni akartak. Nagyon rossz szemmel nézték, hogy mi tiltakozunk jobbra, balra. Engem meg is fenyegettek. Nyíltan kimondták: ha nem állunk le, engem személy szerint tönkretesznek. Egy jogászuk volt az, aki velem ezt így közölte. Szerencsére ez a kezdeti nyomás később mérséklődött, mert ők is kénytelenek voltak belátni, hogy esztelenség, amit akarnak.

Mire voltatok képesek ilyen körülmények között, milyen előadásaitok voltak?

Tóth Tibor: A lelkesedés hajtotta a színházat ebben a lehetetlen helyzetben is, pedig még a fizetésekkel is gondok voltak. Az Yvon, burgundi hercegnőt például 10 ezer koronából állítottuk ki. Díszlet, jelmez, minden – tehát nagyon olcsón!

Fabó Tibor: Ahhoz ragaszkodtunk, hogy tartani tudjuk azt, amit a nézők már megszoktak. Vagyis, hogy évadonként három színművet és egy mesét bemutassunk. Hiába lett nehezebb a helyzetünk, képesek voltunk más színházi szemléletet bevinni a létezésünkbe. Olyan dolgokat mutattunk be, ami nem szokványos volt az előző évekhez képest. A már említett Gombrowicz darabon az Yvonon kívül ide sorolhatom Molière Don Juanját, továbbá John

Ford Kár hogy ká című drámáját, melyet Vidnyánszky Attila rendezett, de ugyanígy a Csehov- egyfelvonásosokat és a kommerszebb darabok közül akár Wassermann Kakukkfészekjét, amit Koncz Gábor állított színre.

Ti hogyan tapasztaltátok, az indentatúra virágzását végül is mi fagyasztotta le?

Tóth Tibor: Az indentatúra valójában akkor állt le, amikor hatósugara már a nemzeti színházat is elérte. A nemzetiben a színészek felláztak. Elmentek a kulturális minisztériumba, ahol ülősztrájkba kezdtek. No, ennek volt hatása. E nélkül az egész időszak sokkal hosszabb lett volna.

Három és fél év után Kolár Péter visszakerült a Thália élére, ti viszont elmentetek. Ennek mi volt az oka?

Fabó Tibor: Velem az történt, hogy életem első vendégszereplésére hívtak meg a komáromi Jókai Színházba. Az Amadeusban – amit Czajlik József rendezett, II. József szerepét játszottam. Olyan jól sikerült, hogy felajánlották nekem, menjek át Komáromba. Ezt a felkérést én akkor nem fogadtam el, mert a szívem a Tháliához húzott. Később mégis az történt, hogy a feleségem Komáromban kapott munkát. A Selye Egyetem megalakításának az előkészítése volt a feladata. Számára ez nagy kihívás volt, tényleg egész embert kívánt. Egy év telt el úgy, hogy ő ott, Komáromban volt, én pedig maradtam Kassán. Mivel ezután egyértelművé vált, hogy neki továbbra is ott kell maradnia, döntöttünk úgy, hogy én is utána megyek.

Ezek elfogadható családi okok, de volt esetleg más is?

Fabó Tibor: Mikor újra Kolár lett az igazgató kért, hogy legyek a művészeti vezető. Akkor ezt vállaltam. Az igazság az, hogy Péter a művészetpolitikájával egy kicsit visszahozta a régi idők szelét, én pedig úgy gondoltam, hogy azért ennyire nem kellene. Egy évig voltam a művészeti vezetője, de aztán...

Kiderült, hogy ő mindent egyedül akar csinálni?

Fabó Tibor: Telitalálat a fogalmazásod, köszönöm, ezt akartam mondani én is! A döntésem meghozatalához ezen kívül az is hozzájárult, hogy Tóth Tibor és Bandor Éva is elment a Tháliától.

Tóth Tibor: Mi az indentatúra nehéz ideje alatt is bebizonyítottuk, hogy lelkesedéssel lehet nagyon jó színházat csinálni, csak az is igaz, hogy nem hosszú távon. Egy idő után már én is úgy éreztem, hogy levegőt kell venni, kicsit meg kell pihenni, fel kell szívni magamat valahol máshol. Szabadúszó lettem. A saját műsoraimat csináltam. Szerepeltem itt-ott, amott.

Közben ide a Tháliába is visszajöttem a Kain és Ábelra, de aztán Komáromba is el kezdtek hívogatni. Ott a Tartüffot csináltam, játszottam az Édes Annában, a Sirályban. Aztán Valló Péter hívott meg Sopronba. 1999-től 2003-ig voltam szabadúszó. Ekkor beadtam a pályázatomat a komáromi Jókai Színház megüresedett igazgatói posztjára, amit megnyertem.

Köszönöm az őszinte kitárulkozásokat és befejezésképpen már csak arra vagyok kíváncsi. Hogyan éreztétek magatokat ma Kassán?

Fabó Tibor: Én Kassán mindig meghatódom. Most is roppantul elérékenyültem – láthatod, nem tehetek róla! Ez azért van, mert hosszú idő után is úgy érzem: ide hazajöttem, itthon vagyok. Azt tapasztaltam, hogy az itteni közönség nagyon jól vette a Bányavakságot. Itt mintha jobban értették volna a kihegyezett humor lényegét. Természetesen Komáromban is nevettek, vették a poént, de nem engedték el annyira magukat. A kassai közönség felszabadultabb.

Tóth Tibor: Nekem is nagyon megdobban a szívem, amikor meglátom Kassát. Komáromban viszont csak a színháztól dobban meg a szívem, a várostól nem. Komáromból hiányzik az a civilizáció, az a városiasság, ami Kassában megvan. Kassáról pedig hiányzik az a magyar közönség, ami önállóan fel tudna tartani egy színházat. Legalább húsz bérletes előadásnak kellene lenni Kassán ahhoz, hogy egy színész kényelmesen tudja végezni azt a munkát, amit ő szeret, és kiélje magát az előadások alatt azokban a szerepekben, amiket létrehozott. A Bányavakságot nagyon szerették Kassán. Én otthon mondtam is a feleségemnek, ha Kassán lenne elég közönség, ha Kassában lenne elég perspektíva, én visszajönnék, de így veszélyesnek tartom.

Szaszák György